

Запитання – це логічна форма, що включає вихідну інформацію з одночасною вказівкою на її недостатність з метою отримання нової інформації у вигляді відповіді.

Запитання як основний спосіб вияву пізнавальної активності є важливим елементом самостійної роботи здобувача і підготовки до практичного заняття. За своїм характером вони бувають: уточнювальними, навідними, зустрічними, казусними.

Уточнювальні запитання спрямовані на те, щоб отримати більш чітку інтерпретацію певного вислову, для встановлення відповідності між сприйняттям та розумінням реципієнтом трансльованої думки і тим змістом, який у неї вкладав той, хто її виголошував.

Навідні запитання забезпечують конкретизацію розуміння і спрямовують дискусію до заданого темою напрямку. Ці запитання відіграють важливу роль у виявленні нових сфер застосування наведених положень та активізації пізнавальної пошукової діяльності.

Зустрічні запитання мають містити вимоги додаткової аргументації, а також формально-логічного аналізу думок або висловів.

Казусні запитання пропонують у тих випадках, коли думка висвітлена загалом зрозуміло, але занадто схематизовано; усе здається ясним і простим, хоча справжня глибина проблеми не розкрита.

Техніка формулювання запитань складається з:

1. Визначення мети запитань (фокусування питань).
2. Формулювання запитань.
3. Опрацювання відкритих і закритих типів запитань.
4. Визначення пріоритетності запитань.

Правила постановки запитань:

1. Коректність постановки запитання: має бути правильно сформульоване за формою та змістом.
2. Передбачення альтернативності відповіді («так» або «ні») на уточнювальні запитання.
3. Стислість та ясність формулювання запитання.
4. Простота запитання: якщо запитання складне, то його краще розбити на кілька простих.
5. Урахування відмінностей між звичайними запитаннями та риторичними: риторичні запитання є судженнями, бо в них міститься твердження або заперечення, а звичайні запитання судженнями не є.

Формально-логічними особливостями запитань є такі:

- запитання має бути конкретним, коротким, зрозумілим, простим за конструкцією;
- запитання має містити інформацію, яку необхідно враховувати під час відповіді;
- запитання не повинно включати слова з подвійним значенням.

Систематика запитань, яка ґрунтується на створеній Б. Блумом таксономії навчальних цілей за рівнями пізнавальної діяльності та доповнена Л. Андерсоном, включає шість типів запитань і є цікавим та

дуже поширеним прийом. Він здобув назву «Ромашка запитань» або «Ромашка Блума».

1. *Прості запитання* – запитання, відповідаючи на які, потрібно назвати певні факти, згадати і відтворити інформацію.

2. *Уточнювальні запитання* спрямовані на надання можливостей для зворотного зв'язку стосовно виголошеної думки. Їх зазвичай починають зі слів: «Тобто Ви стверджуєте, що ...?», «Якщо я правильно зрозумів, то ...?», «Я можу помилятися, але, по-моєму, Ви сказали, що ...?».

3. *Інтерпретаційні (пояснювальні) запитання* спрямовані на встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Зазвичай їх починають зі слова «Чому?».

4. *Оцінювальні запитання* спрямовані на з'ясування критеріїв оцінювання тих чи інших подій, явищ, фактів. «Чому щось добре, а щось – погано?», «Чим один урок відрізняється від іншого?».

5. *Творчі запитання* містять елементи умовності, припущення, прогнозу і часто включають частку «б»: «Що б змінилося, якби ...?», «Що буде, якщо ...?».

6. *Практичні запитання* спрямовані на встановлення взаємозв'язку між теорією і практикою.

Чотири типи питань за Джеймсом Галлахером і Мері Джейн Ашер:

1. *Пам'ять*: запитання, що потребують актуалізувати лише пам'ять.
2. *Конвергентні*: запитання з однією правильною відповіддю.
3. *Оцінювальні*: запитання, які вимагають сформулювати судження
4. *Дивергентні*: запитання без чіткої правильної відповіді, мають альтернативні відповіді.

Робота із запитаннями розвиває і такі вміння, як робота з текстом, виокремлення головного, уміння узагальнювати, робити висновки, слухати співрозмовника.

Додаткову інформацію щодо організації самостійної роботи і виконання завдань можна отримати у посібнику, який розміщено на сторінці дисципліни: Горбань Г. О. Самостійна робота здобувача освіти. Запоріжжя : ЗНУ, 2021.